

Nr 27

Lagutskottets betänkande i anledning av motion om en utredning rörande reglerna om äktenskaplig börd.**Motionen***Yrkande*

I motionen 1974:650 av fru Hörnlund m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär *dels* att börsreglerna, såvitt avser de fall där modern är frånskild och ej ingått nytt äktenskap, blir föremål för utredning, *dels* att familjelagssakkunniga får i uppdrag att göra denna utredning med förtur.

Motivering

I motionen framhålls att gällande börsregler och för tillämpningen av dessa utfärdade anvisningar för folkbokföringsmyndigheterna i praktiken medför att ett barn, som har fötts efter det att modern fått äktenskapsskillnad, kan bli antecknat som fött i hennes äktenskap, även om det förflutit avsevärd tid (upp till 22 månader) sedan hon senast sammanbodde med sin förre man. Detta förhållande anser motionärerna högst otillfredsställande från såväl humanitär som rättslig synpunkt. Kvinnan måste i den angivna situationen nämligen konfronteras med sin förre make inför domstol för att få förklarat att barnet saknar äktenskaplig börd. Till dess domstolsutslaget blivit klart är barnet kyrkobokfört som barn till den f. d. äkta mannen vilket innebär att det har arvsrätt och skulle få barnpension genom ATP, grupplivförsäkring m. m. efter honom, om han avlider innan börsfrågan hunnit klaras upp. Däremot saknar barnet arvsrätt, rätt till pension m. m. efter den "rätte" fadern till dess domen vunnit laga kraft och denne därefter hunnit i laga ordning erkänna faderskapet.

Motionärerna påpekar vidare att – när det gäller börsfrågor – ett nytt äktenskap klart prioriteras i förhållande till ett sammanboende. Gifter nämligen en frånskild kvinna om sig så snart efter äktenskapsskillnaden att barn, som föds under det nya äktenskapet, kan vara avlat i det gamla antecknar folkbokföringsmyndigheten mannen i det senare äktenskapet som far till barnet. Flyttar hon däremot samman med annan man utan att ingå nytt äktenskap antecknas i motsvarande fall mannen i det upplösta äktenskapet som far till barnet. Enligt motionärerna måste det anses rimligt att samma regler skall gälla för gifta som för ogifta i börsfrågor. Motionärerna anser därför att reglerna bör ändras så att ett barn som föds efter det att äktenskapsskillnaden vunnit laga kraft alltid betraktas som fött utom äkten-

skapet. Äktabördspresumtionen bör således i dessa fall hävas, och modern bör i stället ges rätt att föra talan mot den förre mannen, om hon anser att denne är fader till barnet. I vart fall bör enligt motionärerna det vara självklart att, när en annan man redan sammanbor med kvinnan och är beredd att erkänna faderskapet, samhället inte skall lägga hinder i vägen för att detta faderskap erkänns och fastställs.

Motionärerna erinrar avslutningsvis om att det i vissa fall har dragit ut på tiden upp till 1,5 år och mer innan börd frågan kunnat klaras ut trots att påtagliga bevis föreläggat att barnet inte kunnat vara avlat i det "gamla" äktenskapet. Detta visar enligt motionärerna hur pass påfrestande det kan vara för de berörda parterna med den nuvarande ordningen. Dessutom vållar det samhället en hel del administrativt merarbete och kostnader att tillämpa en ordning som enligt motionärerna närmast kan anses som horribel med tanke på att det i övrigt är så många faderskap som aldrig kan fastställas därför att det inte finns någon presumtiv fader med i bilden. Att då i andra sammanhang påtvinga ett barn en annan fader än den som erkänner faderskapet finner motionärerna knappast vara rationellt och rimligt.

Utskottet har inhämtat utlåtanden över motionen från hovrätten över Skåne och Blekinge samt socialstyrelsen. På begäran av utskottet har yttrandet därjämte avgivits av Sveriges advokatsamfund, Sveriges socialtjänstemannaförbund, Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Moderata samlingspartiets kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Svenska kvinnors vänsterförbund.

Gällande ordning

Äktenskaplig börd kan antingen vara ursprunglig, sålunda föreligga redan från födelsen, eller förvärfvas senare genom legitimation, dvs. genom att föräldrarna ingår äktenskap med varandra.

Ursprunglig äktenskaplig börd tillkommer enligt 1 kap. 1 § föräldrabalken (FB) barn som är fött under bestående äktenskap. Detsamma gäller barn som föds på sådan tid efter äktenskapets upplösning att det kan vara avlat dessförinnan. Efter särskild talan, varom stadgas i 2 kap. FB, kan barnet dock förklaras sakna äktenskaplig börd. Lagen bygger sålunda på ett antagande, en s. k. *presumption*, om den äkta mannens faderskap.

Föds barnet efter äktenskapets upplösning förutsätter presumptionsregelns tillämpning ett bedömande i fråga om den tid, som kan ha förflutit från barnets avlelse till dess födelse. Den tid, då barnet kan tänkas ha blivit avlat, den s. k. *konceptionstiden*, brukar normalt beräknas till minst 240 och högst 300 dagar före födelsen. I rättspraxis har dock förekommit fall där barn har ansetts kunna vara avlat upp till 310:e dagen före födelsen.

Bördspresumtionen kan, såsom ovan antytts, brytas endast genom dom. Intill dess att sådan dom har vunnit laga kraft skall enligt lagens mening

den äkta mannen i alla relationer rättsligt betraktas som barnets fader, även om det av vissa omständigheter kan förefalla uppenbart eller sannolikt att han icke är det. Någon rent prejudiciell prövning av börd frågan i exempelvis en arvsvist skall således inte få förekomma. I överensstämmelse med det sagda föreskrivs också i de av riksskatteverket utfärdade *anvisningarna för folkbokföringsmyndigheterna* att som fader till barn, vilket föds under bestående äktenskap, antecknas mannen oavsett hur det förhåller sig med makarnas sammanlevnad. Om barn föds av änka eller fränskild kvinna på sådan tid efter äktenskapets upplösning att barnet kan vara avlat dessförrinnan, skall mannen likaledes antecknas som fader.

Äktabördstalan kan inte föras av vem som helst utan blott av de närmast intresserade, nämligen dels den äkta mannen (FB 2:1) eller, om han har avlidit utan att ha försuttit sin talan, hans arvingar (FB 2:2), dels barnet självt eller dess representant, förmyndare eller särskilt förordnad god man (FB 2:3).

För att domstolen skall kunna förklara, att barnet saknar äktenskaplig börd, fordras ett icke ringa mått av bevisning. Kravet är dock enligt 2 kap. 4 § olika strängt i olika fall.

Först behandlar lagen den grupp av fall, då barnet har avlats, medan äktenskapet har bestått och makarna inte levt åtskilda. Inom denna grupp är att skilja på två möjligheter: a) Det kan tänkas bli utrett, att modern haft samlag med viss bestämd person. Den äktenskapliga bördens skall då förklaras upphävd, ifall det "måste antagas" att barnet avlats vid samlaget. b) I många fall kan det inte bevisas att modern haft samlag med viss bestämd person. Då krävs starkare bevisning för att bördspresumtionen skall brytas: "på grund av barnets arvsanlag eller annan särskild omständighet" skall det kunna "hållas för visst" att den äkta mannen ej är barnets fader. Det är självfallet inte lätt att åstadkomma sådan bevisning.

I de nu behandlade fallen är sålunda bördspresumtionen svår att bryta. Har barnet avlats före äktenskapet eller under det att makarna efter domstols beslut eller eljest på grund av söndring levt åtskilda kan presumtionen lättare kullkastas. Talan om hävande av den äktenskapliga bördens skall då bifallas såvida det ej "göres sannolikt" att makarna haft samlag under konceptionstiden.

Före den 1 juli 1969 fanns ett särskilt *äktenskapshinder* som försenade omgifte efter vunnit skilsmässa. Enligt 2 kap. 11 § giftermålsbalken fick sålunda kvinna inte gifta om sig förrän tio månader förflutit från det tidigare äktenskapets upplösning. Undantag gällde dock om det visades att hon inte väntade barn från tiden före äktenskapets upplösning eller om tio månader hade förflutit sedan sammanlevnaden med mannen upphörde. Hinderbestämmelsen syftade till att förebygga att i det senare äktenskapet föddes barn som kunde vara avlat i det förra. Bestämmelsen upphävdes efter beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968:136, 1LU 1968:49)

Enligt gällande rätt kan således i omgiftesfallen presumtionsregeln i och

för sig vara tillämplig på båda äktenskapen. I enlighet med uttalanden i 1968 års proposition föreskrivs emellertid i riksskatteverkets anvisningar att i förevarande fall mannen i det senare äktenskapet skall antecknas som fader.

Frågans tidigare behandling

I samband med upphävandet år 1968 av väntetidsregeln i 2 kap. 11 § GB tog departementschefen i propositionen (1968:136) upp till behandling frågan huruvida nämnda lagändring krävde komplettering av föräldrabalkens bordsregler, vilket vissa remissinstanser hävdade. Departementschefen anförde i denna fråga bl. a. följande:

F. n. gäller enligt 1 kap. 1 § att barn har äktenskaplig börd, om det föds under äktenskap eller på sådan tid efter dess upplösning att det kan vara avlat dessförinnan. I omgiftesfallen kan tydligen presumtionsregeln i och för sig vara tillämplig på båda äktenskapen. Det har överlämnats till rättstillämpningen att avgöra hur bordsställningen då skall gestaltas. När sådana fall nu förekommer, skall barnet enligt centrala folkbokförings- och uppbordsnämndens anvisningar för kyrkobokföringen hänföras till det senare äktenskapet. Kommittén förordar att så sker också i fortsättningen. Jag har ingenting att invända mot detta.

Familjerättskommittén synes emellertid mena att kyrkobokföringsmyndigheten i vissa fall skall kunna besluta om avsteg från presumptionen för börd i det senare äktenskapet. Centrala folkbokförings- och uppbordsnämnden, som bestämt motsätter sig en sådan ordning, framhåller att beslut i bordsfrågan kräver bedömanden av en art som uppenbarligen inte bör ankomma på en registreringsmyndighet. Detta torde vara ett riktigt påpekande. Enligt min mening bör presumptionen för börd i det senare äktenskapet kunna hävas bara genom bordsstalan inför domstol.

Om barnet fränkänns börd i det senare äktenskapet, talar enligt familjerättskommittén övervägande skäl för att barnet till följd av presumtionsregeln i 1 kap. 1 § föräldrabalken automatiskt får börd i moderns tidigare äktenskap under förutsättning att det kan ha avlats innan detta upplöstes. Jag delar denna uppfattning om innebörden av gällande rätt.

Min slutsats blir att det inte finns något mera påtagligt praktiskt behov av särskilda bordsregler för omgiftesfallen i föräldrabalken. En sådan reglering kräver jämförelsevis omfattande kompletteringar av lagens bestämmelser om rätt till talan i bordsmål och bör därför i detta begränsade sammanhang komma till stånd bara om dessa nu ändå måste ändras.

Sammanfattningsvis ansåg departementschefen att ett upphävande av väntetidsbestämmelsen i 2 kap. 11 § GB inte krävde ändringar i gällande regler om bordspresumption eller om rätt till talan i bordsmål.

Remissvaren

Samtliga remissinstanser med undantag för *Moderata samlingspartiets kvinnoförbund* tillstyrker att reglerna för äktenskaplig börd blir föremål för utredning. Några remissinstanser understryker att en utredning bör omfatta

reglerna i stort och inte vara avgränsad på det sätt motionärerna förordat. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilka former utredningen bör bedrivas.

Hovrätten över Skåne och Blekinge framhåller att vad motionärerna anför talar för en översyn av börsreglerna i föräldrabalken. Det synes hovrätten emellertid tveksamt om man i förväg bör avgränsa denna översyn till vissa angivna fall och därvid ange en lösning i den ena eller andra riktningen som önskvärd. Det bör å ena sidan beaktas att den gällande regeln om börspresumtion allmänt sett kan vara till barnets bästa och därför icke bör uppges. Å andra sidan bildar denna regel ett hinder, när det gäller att bestämma det biologiskt riktiga faderskapet. Genom uppdelningen i vissa situationer av denna bestämning på en börsprocess och en faderskapsprocess försvåras stundom ett utnyttjande av de förbättrade metoder att bestämma faderskapet, som den medicinska vetenskapen under de senaste decennierna tillhandahållit. Med hänsyn härtill synes det hovrätten påkallat att börsreglerna i sin helhet överses och att därvid värdet och omfattningen av en presumtion på detta område övervägs. I samband härmed måste processuella regler för tvister om faderskap i och utom äktenskap också granskas. Hovrätten finner det inte vara erforderligt att riksdagen anger vilket organ som skall handha en sådan utredning. Det bör i stället ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilka former utredningen bör bedrivas.

Socialstyrelsen ansluter sig till de synpunkter motionärerna framfört om behovet av en utredning i frågan. De nuvarande reglerna kan enligt styrelsen inte uppfattas som vare sig särskilt praktiska eller tidsenliga framför allt med hänsyn till att barn i äktenskap och barn utom äktenskap i möjligaste mån bör likställas i lagstiftningen. Det torde enligt styrelsen säkerligen också förhålla sig så att barn som föds efter det att äktenskap har upplösts i mycket liten utsträckning har moderns förre make till far. Genom att alltid betrakta sådana barn som födda utom äktenskap skulle förfarandet med att fastställa faderskapet förenklas. Härigenom undviks också den stötande situationen att den förre maken under lång tid kan vara underhållspliktig för ett barn som inte är hans. De nuvarande reglerna medför jämväl att faderskapsfrågan kan hållas svävande under onödigt lång tid, något som ut flera synpunkter – bl. a. om en arvssituation skulle inträffa – är mindre tilltalande.

Även om väsentliga fördelar skulle kunna uppnås med en ordning som den motionärerna föreslagit, anser styrelsen att det finns problem som kanske måste närmare övervägas. Det kan t. ex. finnas anledning att på svagare indikationer än vad som nu gäller för fastställande av faderskap till barn utom äktenskap presumera att f. d. make är far till barn som föds efter äktenskaps upplösning, i de fall då ingen annan man kan utpekas som far till barnet. I sådana fall bör det eventuellt inte tillåtas den f. d. maken att föra processen mot barnet på samma villkor som annan man. Hur reglerna skall utformas får övervägas vid den utredning i frågan som styrelsen ställer sig bakom.

Sveriges advokatsamfund understryker att det i bordsfrågan är barnets rätt som står i centrum. Det är ett naturligt personligt intresse för barnet och även från bl. a. arvs- och underhållssynpunkter angeläget att barnets verkliga börd utröns. De i bordslagstiftningen gällande presumptionsreglerna är givna väsentligen till skydd för barnet. Bordsprocessen är följaktligen också baserad på partsförhållandet mellan barnet och dess eventuella fader. Den ifrågasatta äktabordspresumtionen är ägnad sätta barn i äktenskap i en bättre ställning än barn utom äktenskap.

Advokatsamfundet påpekar att motionärerna synes ha förbisett att en strävan att i rättsligt hänseende så långt som möjligt likställa äktenskap och andra samlevnadsformer inte bör ske på bekostnad av det skydd som redan gäller för de inomäktenskapliga barnen. För att nå en önskad likställighet borde man snarare eftersträva en förbättring av de utomäktenskapliga barnens rättsställning än en försämring av de inomäktenskapliga barnens. Advokatsamfundet vitsordar att de olägenheter som i motionen sägs vidlåda förfarandet stundom förekommer, framför allt den långa tid under vilken bordsfrågan kan aktualiseras. Det bör emellertid inte vara omöjligt att komma till rätta därmed på något sätt.

Eftersom det är barnets intresse som i första hand skall beaktas anser samfundet det inte lämpligt att, som föreslås i motionen, förbehålla modern talerätten i bordsfrågan. Barnets intresse bör, liksom nu är fallet, bevakas och tillvaratas av en fristående god man. Moderns utnyttjande av en talerätt blir uppenbarligen beroende av hennes egen förmåga till bedömning av barnets intresse, hennes handlingskapacitet och det inflytande under vilket hon kan stå från sin omgivning. De problem vilka i hithörande sammanhang kan uppkomma efter ändringen av reglerna om äktenskapsskillnad bör ävenledes beaktas. Makarna kan exempelvis fortfarande bo ihop under betänketiden. De frågor till vilka motionen kan ge upphov synes emellertid samfundets styrelse vara väl värda en utredning, vilken i så fall lämpligen bör anförtros familjelagssakkunniga.

Socialtjänstemannaförbundet framhåller att för den som nära konfronteras med förevarande frågor – som socialtjänsteman, jurist eller part i målet – måste nuvarande förhållanden förefalla oralistiska och stötande. Att en man lång tid efter officiellt avbrutet samliv med sin hustru skall kunna betraktas och registreras som biologisk far till hennes vid den tidpunkten födda barn, samtidigt som en annan man erkänner faderskapet, är en orimlig situation. Följdverkningarna härav är också högst otillfredsställande. Visserligen är det enligt förbundet eftersträvansvärt att barn lämnas skadeslösa, tills juridiskt fastställande av det riktiga faderskapet skett, och visserligen kan barnet genom testamentsförordnande få ut sin rätt visavi den biologiske fadern, men ur mänsklig synpunkt är det orätt att parterna på ömse håll så långt efter äktenskaps upplösning skall tvingas till förödmjukande konfrontationer. Förbundet vill därför stödja motionsyrkandet.

Centerns kvinnoförbund anser det befogat och angeläget att de i motionen aktualiserade frågorna blir klarlagda.

Folkpartiets kvinnoförbund ansluter sig till motionärernas uppfattning att det fåt anses rimligt att börsreglerna inte diskriminerar ogifta föräldrar. Sådana formella regler bör enligt förbundets mening eftersträvas att den som är biologisk fader också blir fader i lagens mening. Sådana regler och sådan tillämpning bör naturligtvis eftersträvas att detta kan uppnås med minsta möjliga negativa bieffekter av den typ som motionärerna redovisar. I skilsmässofall bör man, om barnet föds inom nio månader efter det att makarna, eller en av dem, begärt äktenskapsskillnad och makarna är ense om faderskapet, kunna betrakta barnet som avlat inom äktenskapet. Om endera däremot bestrider faderskapet, bör detta fastställas på samma sätt som för utomäktenskapliga barn. Förbundet delar uppfattningen att börsreglerna bör bli föremål för utredning på det sätt motionärerna föreslagit.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund påpekar att den nuvarande lagstiftningen tillkom i en tid då formerna för samlevnad såg något annorlunda ut. Visserligen kan den nya äktenskapslagstiftningen genom den nedkortade tiden för skilsmässoförfarandet komma att minska de problem som aktualiseras i motionen, men detta gör inte svårigheterna mindre för dem som det ändå kommer att gälla. Samhället strävar i princip efter att ställa sig neutralt till olika samlevnadsformer. Förbundet anser att samhället också i denna situation måste ha regler som möjliggör en neutral bedömning av faderskapet, vilket skulle bli fallet med den i motionen föreslagna lösningen. Förbundet framhåller vidare att onödiga administrativa regler inte bara är kostsamma. De människor som drabbas måste också uppleva samhället som byråkratiskt. Grunden för ett regelsystem måste ändå vara att människor kan förstå syftet med det – vilket enligt förbundet knappast är möjligt med nuvarande ordning. Förbundet tillstyrker därför varmt motionen.

Svenska kvinnors vänsterförbund instämmer med motionärerna i att de nuvarande reglerna om äktenskaplig börd är otillfredsställande och att de därför bör ändras såsom motionärerna föreslagit. Förbundet tillstyrker motionärernas hemställan men vill tillfoga att utredningen även bör omfatta de fall där modern ännu ej är fränskild men sammanbor med en annan man och fått barn med denne som vill erkänna faderskapet.

Moderata samlingspartiets kvinnoförbund pekar på att de av motionärerna påtalade olägenheterna framför allt var en följd av att man vid bestämmandet av äktabörspresumtionen (310 dagar) utgick från den dag då äktenskapsskillnadsdomen vann laga kraft och inte från den dag då hemskillnadsdomen vann laga kraft. Detta innebar att ett barn, fött inom 22 månader från det att makarna slutat leva tillsammans, likväl skulle bli registrerat som barn

till mannen. Sedan hemskillnadsåret nu ersatts av betänketid saknar enligt förbundet de av motionärerna framförda argumenten relevans. Förbundet anser att följande omständigheter talar för att betänketiden bör uppfattas annorlunda än hemskillnadstiden vid tidsberäkningarna för bordspresumption. För det första är sålunda tiden för betänketid kortare än hemskillnadstiden. Dels skall betänketiden räknas redan från ansökningens inlämnande, dels skall den vara endast sex månader. För det andra skulle makarna under hemskillnadstiden leva åtskilda, medan de under betänketiden kan leva ihop. Det är därför naturligt att utgå från att barn kan ha avlats mellan makarna under betänketiden och att börja beräkna de 310 dagarna först från det domen på äktenskapsskillnad vunnit laga kraft.

Förbundet framhåller emellertid vidare att om makarna levt isär under de sex månadernas betänketid kan ett barn fött inom 16 månader efter avbruten sammanlevnad tillerkännas äkta börd vilket kan framstå som mindre lämpligt. Man skulle därför enligt förbundet möjligen kunna diskutera att intyg om särlevnad under betänketiden drog ner tiden för bordspresumptionen till 10 månader efter betänketidens början under förutsättning att denna efterföljs av äktenskapsskillnad. Förbundet anser att viss risk dock kan finnas att kvinnan blir utsatt för press att finna sig i den kortare beräkningstiden. Att godtaga ett särlevnadsintyg som tillräckligt bevis när det gäller att avgöra den framför allt för barnet viktiga frågan om faderskap kan anses väl lättvindigt. Förbundet menar att de sedan januari 1974 gällande reglerna om äktenskapsskillnad gör att de i motionen påtalade bristerna vid beräkning av tid för äktabordspresumptionen praktiskt taget saknar betydelse i dag. Under förarbetena till reglerna om äktenskapsskillnad tog man vid utformning av betänketiden även hänsyn till tidsberäkningen för äktabordspresumptionen. Förbundet anser därför att det inte finns någon anledning att se över bordspresumptionen på grund av de nya reglerna i giftermålsbalken 11 kap.

Utskottet

Äktenskaplig börd kan antingen vara ursprunglig, således föreligga redan från födelsen, eller förvärfvas senare genom att föräldrarna ingår äktenskap med varandra. Ursprunglig äktenskaplig börd tillkommer jämlikt 1 kap. 1 § föräldrabalken barn, som föds under bestående äktenskap eller på sådan tid efter dess upplösning att det kan vara avlat dessförinnan. Enligt rättspraxis i faderskapsmål har barn ansetts kunna vara avlat åtminstone upp till 310:e dagen före födelsen. Om modern alltså vid barnets födelse antingen är gift eller också änka eller fränskild sedan kortare tid tillbaka än 310 dagar, antages (presumeras) den äkta mannen vara barnets fader och anteckning om faderskapet sker i kyrkobok. Har modern inom nämnda tid hunnit ingå nytt äktenskap blir presumptionsregeln i princip tillämplig på båda äktenskapen. I sådant fall antecknas enligt riksskatteverkets anvisningar för folkbok-

föringen mannen i det senare äktenskapet som fader.

Har äkta makar inte levt samman under den tid då barnet kan vara avlat eller är det av andra skäl uppenbart att den äkta mannen inte är barnets fader, kan barnet förklaras sakna äktenskaplig börd. Bördspresumtionen kan dock brytas endast genom domstols dom. Pastorsämbetet får således inte vid kyrkobokföringen göra någon sannolikhetsbedömning och inte heller i övrigt får någon prejudiciell prövning av bördspågången förekomma. Om exempelvis en fränskild kvinna flyttar samman med annan man och föder barn inom den ovan angivna tidsperioden kan, även om det är uppenbart att den senare mannen är fader till barnet, dennes faderskap följaktligen inte antecknas i kyrkoboken förrän det föreligger en lagakraftvunnen dom på att barnet saknar äktenskaplig börd och ett därefter av den verkliga fadern i laga ordning lämnat faderskaps erkännande.

Nu nämnda regler kritiserats i motionen. Motionärerna framhåller att dessa medför att en man kan bli antecknad som fader till ett barn lång tid efter det att han brutit sammanlevnaden med modern. För såväl honom som modern och den nye man med vilken hon sammanbor måste reglerna te sig helt orimliga. De innebär också att de förra makarna på nytt måste konfronteras med varandra inför domstol. Enligt motionärerna är en sådan process långvarig, och det har hänt att det – oaktat det varit uppenbart vem som är barnets verkliga fader – dröjt 1,5 år och mer innan bördspågången slutligt avgjorts. Motionärerna anser det rimligt att samma bördspåganger bör gälla för sammanboende som för den som gift om sig. Enligt motionärernas mening bör reglerna ändras så, att barn som föds efter det att äktenskaps-skillnad vunnit laga kraft alltid betraktas som fött utom äktenskapet. Motionärerna yrkar med hänsyn till det anförda att riksdagen skall begära dels att bördspåganger, såvitt avser de fall där modern är fränskild och ej ingått nytt äktenskap, blir föremål för utredning, dels att familjelagssakkunniga får i uppdrag att göra denna utredning med förtur.

Utskottet vill för sin del till en början understryka att gällande bördspåganger väsentligen utformats mot bakgrund av vad som ansetts vara barnets bästa. De har emellertid, såvitt avser presumptionsreglerna, varit i stort sett oförändrade sedan år 1917 och har till följd av under senare år ändrade samlevnadsformer kommit att te sig föråldrade. Vad motionärerna har anført om bristerna i gällande rätt har vunnit stöd i remissvaren. Med ett undantag har remissinstanserna också tillstyrkt att bördspåganger blir föremål för översyn.

Genom att hemskillnadsåret från och med den 1 januari 1974 har avskaffats och ersatts med en sex månaders betänketid, som dessutom inte behöver tillämpas om makarna saknar barn och är ense om att skiljas, har de av motionärerna påtalade nackdelarna visserligen i någon mån minskat. Härtill kommer att pågången numera kompliceras av att makarna under betänketiden kan leva samman. Det kan då synas naturligt att utgå från att äkta mannen är fader till barn, som föds kort tid efter det att äktenskapet

upplöst. Nackdelarna med gällande regler om bördspresumtion är enligt utskottets mening likväl så betydande att reglerna bör bli föremål för en översyn. Denna bör dock inte avgränsas på det sätt som motionärerna föreslagit, utan bördreglerna bör i sin helhet överses. Utskottet anser vidare att riksdagen inte bör uttala sig om vem som skall handha utredningen, utan det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma i vilka former utredningen skall bedrivas.

På grund av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen i anledning av motionen 1974:650 hos Kungl. Maj:t
hemställer att gällande bördregler blir föremål för översyn.

Stockholm den 17 oktober 1974

På lagutskottets vägnar

IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Hammarberg (s), Börjesson i Falköping (c)*, fru Åsbrink (s)*, herrar Andersson i Södertälje (s), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), fru Nilsson i Sunne (s), herr Israelsson (vpk), fru Fredgardh (c)*, fru Tillander (c), fru Lindquist (m)*, fru Hjalmarsson (s) och herr Henmark (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.